

in pomenu poznoantičnih refugijev Rifnika in Ajdovskega gradca nad Vranjem. S tem bi bilo celo poglavje o poznoantičnem času v Noriku bistveno dopolnjeno in zaokroženo. Rifnik in Vranje bi s tem dobila mesto v sintetičnem delu, kot jima gre. Tako je pa to naloga, ki čaka bodoče raziskovalce.

Irena Sivec-Rajterič

Harald von Petrikovits, Beiträge zur römischen Geschichte und Archäologie, 1931 bis 1974. (Beihefte der Bonner Jahrbücher, Band 36) Bonn: Rheinland-Verlag GMBH, 1976, velika 8°, 667 str., ilustracije, načrti.

Avtor je bil ravnatelj Porenskega deželnega muzeja v Bonnu in je leta 1974 šel v pokoj. Ustanova, ki jo je bil vodil, se je v želji, da se mu oddolži za trud, ki ga je posvetil njenemu razvoju, odločila, da mu namesto običajnega »zbornika v čast« izda izbor njegovih najvažnejših del. S tem ni naredila usluge zgolj piscem zbornikov, marveč predvsem vedi in nam vsem. Oživila je sestavke, ki so pogosto odročno objavljani in jih raziskovalec zato včasih prezre; in nam dala v elegantno opremljeni knjigi v roko vse, kar je jubilat važnega napisal, in tudi njegovo bibliografijo.

Pogrešam dvoje. Prvič, da nekaterih svojih študij bibliografsko in tematsko ni ažuriral; drugič, da delu ni priključen indeks. Seveda smo zadovoljni tudi s tem, kar smo dobili, posebej še mi. Pozabiti namreč ne smemo, da je avtor doštudiral na Dunaju, da se je mnogo ukvarjal s problematiko Norika, Panonije in Dalmacije, kot kažeta tudi v tem izboru ponatisnjeni študiji iz Vjesnika za arheologijo i historiju dalmatinsku ter iz Arheološkega vestnika, da je bila njegova neobjavljena (a v rokopisu dostopna) disertacija posvečena temu prostoru in je nosila naslov *Zur Religionsgeschichte der Adrialänder in römischer Zeit* (Diss. Wien 1933). Nekateri v disertaciji načete teme ga še danes zanimajo, kot včasih pove v zasebnem pogovoru.

Ob izredno pestri vsebini, kjer najdemo skoraj za vsako raziskovalno smer nekaj zanimive snovi, naj opozorim predvsem na članke s problematiko, ki je nam bližja. S pridom bomo brali poročila o izkopavanjih, tako na primer templja Izide-Noreje iz kraja Hohenstein v dolini Glane na Koroškem. V knjigi

najdemo nekaj za naša območja važnih epigrafskih doprinosov. V enem od njih je odlično rešil okrajšavo na Coelijeve nagrobniku, ki dotlej ni bila zadovoljivo pojasnjena, namreč okrajšavo za centuriona, udeleženca poraznega pohoda P. Kvinktilija Vara v Teutoburškem lesu. Poleg tega je redakcija izbrala iz njegovega opusa analitične poskuse k rimski keramični produkciji, nekaj člankov, ki obravnavajo bodisi historično-kronološke probleme (iz obdobja obeh Makrinov, Arminija), bodisi vprašanja o kontinuiteti mest, nekaj prispevkov je iz umetnostne zgodovine, ter, dalje, je tu analiza poselitvenega prostora Varcijanov, plemen iz območja Siscije, kot tudi doprinos k naselju Aquae Iasae-Daruvvar, ter prispevki k rimski vojaški arheologiji.

Jaroslav Sašel

F. Freising, Die Bernsteinstrasse aus der Sicht der Strassentrassierung (Archiv für die Geschichte des Strassenwesens. 5.) Bonn-Bad Godesberg: Kirschbaum Verlag, 1977, 8°, 60 strani z ilustr., 1 zemljevid.

Knjižica ima razburljiv naslov, posebej za tiste, ki se zanimajo za ceste — ni jih malo — in za raziskovalce na območjih, po katerih je jantarska pot tekla. Vendar naslov malo zavaja. Od Baltskega morja do Donave namreč pot ni bila niti trasirana, kaj šele izgrajena cesta, ni bila *Bernsteinstrasse*, kvečjemu *Bernsteinweg*. Seveda ima tudi pot smer, morda celo »traso«, vendar so bile to od prazgodovinskih časov uhojene tovarne smeri, ki so vodile kljub temu, da jih moderni inženir rad interpretira kot *Fernstrasse*, vijugasto od naselja do naselja, od gradišča do gradišča, ne premočrtno od izhodišča do tržišča, skratka, tako kot so vmesne postaje nastajale in se razvijale (in tudi zamirale) in, skratka, podobno kot Sven Hedinova *Seidenstrasse* ali nekdanja karavanska pota lovcev na sužnje. Podobno velja, kot rečeno, za jantarsko pot od Baltskega morja do Donave. Od Donave, to je severne meje rimskega imperija, do Mediterana pa je bila nekdanja prazgodovinska pot že v teku 1. stoletja po Kr. izgrajena in trasirana kot rimska državna cesta.

Freising, ki je izvedel analize, je ugleđen cestni inženir. Knjižico je napisal